

Сумський державний педагогічний університет
імені А.С.Макаренка
Навчально-науковий інститут фізичної культури
Кафедра терапії та реабілітації

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Директор НН інституту
фізичної культури

Михайло ЛЯННОЙ

2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Професійна етика і деонтологія

Галузь знань 22 Охорона здоров'я

спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія

освітня програма Фізична терапія, ерготерапія

освітній рівень: бакалавр

Мова навчання: українська

Погоджено науково-методичною
комісією

НН інституту фізичної культури

Протокол № 1

« 31 » 08 2023р.

Голова Мороз Л.В.
канд. пед. наук, доцент

Розробник:

Міхеєнко Олександр Іванович, доктор педагогічних наук, професор кафедри терапії та реабілітації

Робоча програма розглянута і схвалена на засіданні кафедри терапії та реабілітації

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри терапії та реабілітації

Звіряка Олександр Миколайович, кандидат наук з фізичного виховання і спорту, доцент

Опис навчальної дисципліни

Загальні характеристики дисципліни	Навчальне навантаження з дисципліни		Форми і методи навчання і контролю
Галузь знань 22 Охорона здоров'я	Кількість кредитів – 3 ЄКТС		Форми і методи навчання: лекції, семінарські заняття, консультації, виконання навчально-пізнавальних і творчих завдань, завдань- фрагментів майбутньої професійної діяльності, науково-дослідна робота, підготовка презентацій, відеопродукції
Спеціальність 227 Фізична терапія, ерготерапія	Загальна кількість годин		
	Денна 90	Заочна	
Освітній рівень бакалавр	Лекції:		
	18		
	Семінарські (практичні) заняття:		
Статус дисципліни нормативна	22		Форми поточного контролю: модульні контрольні роботи
	консультації:		
Мова навчання – українська	2		Форма підсумкового контролю: залік
	Самостійна робота:		
	48		
	Рік підготовки:		
	2-й		
	Семестр		
	3-й		

Мета дисципліни:

Основною метою дисципліни є формування у майбутнього фахівця основних морально-етичних принципів, які визначатимуть його подальшу професійну діяльність як громадянина своєї держави, як людини і фахівця. Основою професійної діяльності фізичного терапевта, фізичного реабілітолога чи ерготерапевта є збереження та покращення здоров'я, якості життя пацієнта через надання необхідної фахової допомоги.

Завдання дисципліни:

1. Виховання висококваліфікованого сучасного фахівця в галузі охорони здоров'я, дотримання високого рівня підготовки його до повсякденної професійної діяльності;
2. Формування системи знань, практичних навичок та професійних умінь щодо етичних норм і основ, які використовуються в діловому спілкуванні з колегами, медичним персоналом, пацієнтами та населенням.
3. Вивчення сучасних норм правового регулювання професійної діяльності працівників сфери охорони здоров'я. Оволодіння знаннями, необхідними для побудови оптимальної моделі поведінки у спілкуванні з колегами та пацієнтами. Формування навичок етики професійного спілкування в колективі.

Основні результати навчання та компетентності, які вони формують:

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати: історичні аспекти формування та розвитку медичної етики й деонтології та основні поняття медичної етики і деонтології як науки; статус та правове забезпечення дисципліни у сучасному суспільстві; сучасні підходи до виховання високоморального фахівця сфери охорони здоров'я, формування системи знань, професійних умінь та практичних навичок щодо етичних норм і основ, які використовуються в діловому спілкуванні з колегами, медичним персоналом, пацієнтами і населенням; завдання і вимоги сучасної медичної практики у контексті дотримання морально-етичних норм поведінки медперсоналу; тези вчення Гіппократа, Галена, Авіценни, Парацельса та ін.; аспекти професійного вибору у медицині; поняття лікарського обов'язку, психологічні особливості медпрацівника; правові та моральні аспекти лікарської таємниці; правову та моральну відповідальність за лікарську помилку; право пацієнтів на одержання інформації стосовно його здоров'я; порядок укладання інформаційної згоди щодо проведення діагностичних процедур та лікування; основні моделі взаємовідносин у системі „лікар-хворий”, причини виникнення та шляхи запобігання ятрогенних захворювань; особливості оздоровчого та лікувально-діагностичного процесів, елементи догляду за пацієнтами під час реалізації програми фізичної терапії; етичні та деонтологічні аспекти права пацієнтів щодо життя і смерті; проблеми допустимого ризику в медицині та евтаназії.

вміти: визначати завдання та зміст медичної деонтології в структурі сучасної медицини; визначати основні поняття медичної етики та деонтології; пояснити та обґрунтувати специфіку професійної моральності й етики, демонструвати вміння застосовувати морально-деонтологічні принципи фахівця з фізичної терапії в конкретних професійних ситуаціях; визначати основні деонтологічні принципи діяльності сучасного медпрацівника та ілюструвати їх прикладами; пояснити основні правові та етичні аспекти діяльності фахівця сфери охорони здоров'я; дотримуватись етики у взаємостосунках лікар-хворий і лікар-лікар в медичних колективах, а також між суб'єктами медицини й державою; просувати новітні медичні технології і препарати з дотриманням етичних критеріїв ВООЗ; здійснювати самостійну професійну діяльність згідно з етичними принципами оздоровчо-лікувальної практики; формувати в закладах охорони здоров'я культуру професійної діяльності на основі морально-етичних норм і принципів.

Дисципліна покликана сформувати ряд **компетентностей**, а саме:

- ***Інтегральна компетентність (ІК):***

Здатність вирішувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми, пов'язані з фізичною терапією та ерготерапією, що характеризуються комплексністю та невизначеністю умов, із застосуванням положень, теорій та методів медико-біологічних, соціальних, психолого-педагогічних наук.

- **Загальні компетентності (ЗК):**

- ЗК 01. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК 02. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).
- ЗК 04. Здатність працювати в команді.
- ЗК 06. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
- ЗК 07. Здатність спілкуватися іноземною мовою.
- ЗК 10. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.
- ЗК 11. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
- ЗК 12. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК 15. Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

- **Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):**

- СК 02. Здатність аналізувати будову, нормальний та індивідуальний розвиток людського організму та його рухові функції.
- СК 03. Здатність трактувати патологічні процеси та порушення і застосовувати для їх корекції придатні засоби фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 04. Здатність враховувати медичні, психолого- педагогічні, соціальні аспекти у практиці фізичної терапії, ерготерапії.
- СК 06. Здатність виконувати базові компоненти обстеження у фізичній терапії та/або ерготерапії: спостереження, опитування, вимірювання та тестування, документувати їх результати.
- СК 07. Здатність допомогти пацієнту/клієнту зрозуміти власні потреби, обговорювати та пояснювати зміст і необхідність виконання програми фізичної терапії та ерготерапії.
- СК 08. Здатність ефективно реалізовувати програму фізичної терапії та/або ерготерапії.
- СК 09. Здатність забезпечувати відповідність заходів фізичної терапії та/або ерготерапії функціональним можливостям та потребам пацієнта/клієнта.
- СК 11. Здатність адаптовувати свою поточну практичну діяльність до змінних умов.
- СК 12. Здатність надавати долікарську допомогу під час виникнення невідкладних станів.

СК 13. Здатність навчати пацієнта/опікунів самообслуговуванню/догляду, профілактиці захворювань, травм, ускладнень та неповносправності, здоровому способу життя.

- **Програмні результати навчання (ПР):**

ПР 02. Спілкуватися усно та письмово українською та іноземною мовами у професійному середовищі, володіти фаховою термінологією та професійним дискурсом, дотримуватися етики ділового спілкування; складати документи, у тому числі іноземною мовою (мовами).

ПР 04. Застосовувати у професійній діяльності знання біологічних, медичних, педагогічних та психосоціальних аспектів фізичної терапії та ерготерапії.

ПР 18. Діяти згідно з нормативно-правовими вимогами та нормами професійної етики.

ПР 20. Сформулювати усвідомлене ставлення до професійної діяльності як сфери самоактуалізації, саморозвитку та самореалізації.

Тематичний план

Назви розділів і тем	Кількість годин (денна форма навчання)				Кількість годин (заочна форма навчання)			
	Аудиторні	Лекції	Семинарські	Самостійна робота	Аудиторні	Лекції	Семинарські	Самостійна робота
Розділ 1. Етика і деонтологія як морально-етичне підґрунтя професійної діяльності фахівця сфери охорони здоров'я								
Тема 1. Основні поняття етики і деонтології	8	4	4	8				
Тема 2. Історичні аспекти розвитку етики і деонтології. Клятва Гіппократа	4	2	2	6				
Тема 3. Основні моделі етичних принципів взаємовідносин лікаря і пацієнта	4	2	2	6				
Разом розділом 1	16	8	8	22				
Розділ 2. Морально-правові аспекти професійної діяльності фахівця сфери охорони здоров'я								

Тема 4. Морально-правові аспекти лікарської таємниці	8	2	4	8				
Тема 5. Морально-етичні аспекти взаємовідносин фахівців сфери охорони здоров'я	6	2	4	8				
Тема 6. Сучасні норми і правила медичної етики і деонтології	4	2	2	4				
Тема 7. Лікарські помилки, правові та моральні аспекти відповідальності фахівця охорони здоров'я	4	4	4	6				
Разом розділом 2	22	10	14	26				
Усього годин	40	18	22	48				

Теми лекційних занять

№ з/п	Назва теми та її зміст	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Тема 1. Основні поняття етики і деонтології.	4	
2.	Тема 2. Історичні аспекти розвитку етики і деонтології. Клятва Гіппократа	2	
3.	Тема 3. Основні моделі етичних принципів взаємовідносин лікаря і пацієнта	2	
4.	Тема 4. Морально-правові аспекти лікарської таємниці	2	
5.	Тема 5. Морально-етичні аспекти взаємовідносин фахівців сфери охорони здоров'я	2	
6.	Тема 6. Сучасні норми і правила медичної етики і деонтології	2	
7.	Тема 7. Лікарські помилки, правові та моральні аспекти відповідальності фахівця охорони здоров'я	4	

Плани семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1.	Основні поняття етики і деонтології	4
2.	Історичні аспекти розвитку етики і деонтології. Клятва Гіппократа	2
3.	Основні моделі етичних принципів взаємовідносин лікаря і пацієнта	2
4.	Морально-правові аспекти лікарської таємниці	4
5.	Морально-етичні аспекти взаємовідносин фахівців сфери охорони здоров'я	4
6.	Сучасні норми і правила медичної етики і деонтології	2
7.	Лікарські помилки, правові та моральні аспекти відповідальності фахівця охорони здоров'я	4
	Усього годин	22

Зміст завдань для самостійної роботи студентів

1. Основні етапи становлення етики і деонтології.
2. Роль відомих вітчизняних лікарів у процесі становлення і розвитку професійної етики і деонтології.
3. Значення професійної етики і деонтології на сучасному етапі розвитку суспільства.
4. Основні поняття професійної етики і деонтології.
5. Мораль і духовність: спільне і відмінне.
6. Основні концепції походження моралі.
7. Актуальні етичні проблеми сучасної медицини.
8. Функції моралі.
9. Поняття моральної свідомості.
10. Моральний вимір відповідальності лікаря.
11. Етика і мораль в аспекті професійної діяльності.
12. Технізація медицини: морально-етичний аспект.
13. Морально-етична підготовка фахівця сфери охорони здоров'я.
14. Роль етики й деонтології у формуванні особистості фахівця.
15. Етика взаємостосунків лікаря і пацієнта.
16. Морально-етичний зміст взаємовідносин лікаря з медперсоналом.
17. Мораль, етика і професійні відносини в медичних колективах.
18. Етична сторона взаємостосунків між суб'єктами медицини і державою.
19. Етика просування на ринок лікарських препаратів.
20. Реклама лікарських препаратів: морально-етичний аспект.
21. Роль медпрацівників у просуванні лікарських препаратів на ринок.
22. Етичні аспекти самостійного лікування безрецептурними препаратами в світовій практиці.
23. Права пацієнта і лікаря в медичній взаємодії.
24. Здоров'я людини як цінність: медичний дискурс.
25. Філософські проблеми евтаназії.

26. Творчість у медичній діяльності.
27. Вплив етичних норм на розвиток сфери охорони здоров'я.
28. Формування етичних норм і культури професійного спілкування в оздоровчо-лікувальних закладах.

Контрольні питання

1. Сутність та значення професійної етики і деонтології.
2. Вплив слова на фізіологічні процеси організму людини.
3. Історичний аспект розвитку професійної етики і деонтології як науки.
4. Клятва Гіппократа та Клятва Лікаря.
5. Зміст поняття «лікарська таємниця».
6. Морально-правові аспекти лікарської таємниці.
7. Суб'єкти збереження лікарської таємниці та порядок її розголошення.
8. Принцип інформованої згоди.
9. Відповідальність за розголошення лікарської таємниці.
10. Правові аспекти роботи працівників сфери охорони здоров'я.
11. Основні моделі етичних принципів взаємовідносин лікаря і пацієнта.
12. Модель Гіппократа (принцип «не зашкодь»).
13. Модель Парацельса (принцип «роби добро»).
14. Деонтологічна модель (принцип «дотримання обов'язку»).
15. Біоетика (принцип «поваги прав і гідності людини»).
16. Класифікація моделей взаємовідносин медичних працівників і пацієнтів.
17. Проблема вербальних і невербальних стосунків між працівниками сфери охорони здоров'я і хворими. Феномен плацебо.
18. Проблема правди у стосунках між лікарем і пацієнтом.
19. Емпатія та її значення у стосунках лікаря і пацієнта.
20. Проблема життя і смерті у медичній етиці та деонтології.
21. Евтаназія: морально-етичний аспект.
22. Сучасні норми і правила медичної етики і деонтології.
23. Сутність поняття «ятрогенія». Типи ятрогенії.
24. Причини лікарських помилок.
25. Проблема правової відповідальності медпрацівників.
26. Професійна етика і деонтологія як основа формування особистості фахівця сфери охорони здоров'я.

Розподіл балів, які отримують студенти

Поточне тестування та самостійна робота							Сума
Розділ 1			Розділ 2				
Т 1.	Т 2.	Т 3.	Т 4.	Т 5.	Т 6.	Т 7	100
10	15	15	15	15	15	15	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

Список рекомендованої літератури

1. Авраменко О.М. Основи медичної деонтології: навчальний посібник / О.М. Авраменко. – Харків: ХДАФК, 2006. – 46 с.
2. Біліченко О.В. Основи професійної етики медичних працівників: навчально-методичний посібник. – Вінниця: «Твори», 2019. – 224 с.
3. Вадзюк С.Н. Основи біомедичної етики : підручник / С.Н. Вадзюк, Н.М. Волкова. - Тернопіль : Укрмедкн., 2021. - 279 с.
4. Догляд за хворими: підручник/ за ред.. О.М Ковальвої, В.М Лісового, С.І. Шевченка, Т.В. Фролової. – К.: ВСВ «Медицина», 2010. – 488 с.
5. Етичний кодекс лікаря України. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001748-09#Text> (дата звернення: 05.04.2023).
6. Єхалов В.В. Медична деонтологія очима лікаря за фахом «Загальна практика-сімейна медицина» / В.В. Єхалов, О.М. Клигуненко, О.Ю. Муризіна // Сімейна медицина. - 2015. - № 6. – С. 33-35.
7. Жовнерчук В., Голумбевська М. Моральна та юридична відповідальність за незаконне розголошення лікарської таємниці // Журнал головної медичної сестри. – 2015. - № 2. – С. 42-47.
8. Запорожан, В. М. Біоетика: підруч. для студ. вищ. мед. навч. закл. IV рівня акредитації / В.М. Запорожан, М.Л. Аряєв. - К. : Здоров'я, 2005. - 288 с.

9. Касевич Н.М. Медсестринська етика і деонтологія: підручник. – 3-є вид., випр. – К.: ВСВ «Медицина», 2013. – 200 с.
10. Ковальова О.М., Сафаргаліна-Корнілова Н.А., Герасимчук Н.М. Деонтологія в медицині: підручник. Харків, 2014. – 258 с.
11. Лікує слово. Проблеми медичної деонтології в художній літературі: Навч. посібник / уклад.: Г.О. Золотухін [та ін.] – К.: Нац. мед. ун-т ім. О.О. Богомольця, 1999. – 264 с.
12. Масний З. Проблеми деонтології в сучасній українській медицині. – Львів. – Літературна агенція «Піраміда», 2010. – 74 С.
13. Основи деонтології: навч. посібн. для студ. спеціальності 227 «Фізична терапія, ерготерапія», спеціалізації «Фізична терапія»/ укл. Ю.В. Копчинська, С.Б. Латенко; КПІ ім. Ігоря Сікорського.– Київ : КПІ імені Ігоря Сікорського, 2019. – 87 с.
14. Підручник з лікарської етики : пер. з 2-го англ. вид. 2009 р. / Світове лікарське т-во ; за ред. Л. Пирога. - К. : [б. и.], 2009. - 136 с.
15. Соціально-філософські та етичні проблеми медицини: Навч. посібник / За заг. ред. А.П. Алексеєнко, В.М. Лісового. – Харків: Колегіум, 2010. – 340 с.
16. Спиця Н.В. Деонтологія в медицині. Навчально-методичний посібник – Запоріжжя: ЗДМУ, 2017. – 60 с.
17. Яценко П.І Мораль, лікарська етика і медичне право / П.І. Яценко // Український стоматологічний альманах. – 2016. – № 2. – С. 82-85.

